

۱. سبک شناسی و...

۱-۱. سبک شناسی، سه جلد، محمد تقی بهار، چاپ سوم، تهران، انتشارات

امیرکبیر، ۱۳۴۹، ۱۲۰۰ صفحه.

کتاب ارزشمند سبک شناسی تألیف مرحوم بهار اولین متن تألیف شده درباره سبک شناسی در زبان فارسی است. زبان متن در کمال قدرت و استواری است و نقطه ضعفی در آن دیده نمی‌شود، جز اینکه به واسطه فاصله زمانی مؤلف دانشمند آن با روزگار ما، نثر کتاب اندکی کهنه به نظر می‌رسد. چاپ کتاب که همواره از روی نخستین چاپ آن صورت می‌گیرد، کهنه و افست‌ها نیز طبعا به همین صورت است، لذا تجدید چاپ کتاب با ویرایش دوباره ضرورت دارد.

در متن حاضر از عمده منابع مورد نیاز استفاده شده است و مستندات و ارجاعات متن از نظر صحت و سقم بسیار قابل اعتماد است.

اما این کتاب صرفاً می‌تواند برای درس تحقیق در متون نثر فارسی دوره دکتری مفید باشد. مؤلف برای تفهیم مطلب از فنون و ابزارهای خاصی بهره‌نبرده، جز آنکه نوعی آمارگیری شخصی و یادداشت برداری‌هایی به سبک سنتی برای تألیف کتاب انجام داده است.

ترتیب و تبویب کتاب در واقع نوعی ترتیب سنتی در بررسی سبک متون نثر است. این نوع بررسی اکنون کهنه شده است؛ زیرا محورهای بحث در مطالعات سبک‌شناسی جدید، متنوع‌تر از حدی است که نویسنده محترم بدان پرداخته است ولی در زمان خود از نظر علمی اثری بدیع و پیشگام بوده است. همچنین با اصول علمی جدید مطالعه در سبک‌شناسی مطابقت ندارد و از نظر روش امروزی که سبک‌شناسی در رابطه تنگاتنگ با زبان‌شناسی و دانش‌های دیگر است، کهنه است.

متن حاضر با سرفصل‌های سبک‌شناسی نثر تقریباً مطابقت دارد ولی تفصیل مطالب متناسب با ۲ واحد درس مذکور نیست و از سوی دیگر در آن به نثر معاصر پرداخته نشده است و مطالب کتاب از نظر ارائه مطلب در دوره بعد از مشروطه ناقص است. چنان‌که مثلاً حتی اشاره‌ای هم به سبک نویسندگان سنتی معاصر ندارد. برای این متن این یک نقص عمده است.

کتاب برای درس ۲ واحدی کارشناسی نامناسب است. برای دوره‌های بالاتر هم به‌رغم جامعیتی که دارد، اندکی کهنه شده است ولی با این حال دارای فواید و اطلاعات بسیار خوبی است. پیشنهاد می‌شود تلخیصی از کتاب با انطباق بر شیوه‌های جدید و اضافه کردن فصلی از نثر معاصر صورت گیرد، تا این کتاب آماده و متناسب برای تدریس در دوره کارشناسی گردد و گرنه چنان‌که مطرح شد اثر مذکور در وضعیت فعلی فقط می‌تواند متنی کمک‌درسی برای دوره کارشناسی ارشد و دکتری زبان و ادبیات فارسی باشد.